

A gonosz tükör

mesevíjáték hét jelenetben – koreai népmese nyomán

Dedinszky Zsófia első éves dramaturgia szakos hallgató. A kis létszámú, jó karikírózó képességű, gyakorlott csoportnak ajánlott játékokat először versben, később prózára szelidítve írta meg. A jelen esetben a könnyebb feladatot jelentő prózai változatot választottuk.

Bár a történet Koreából való, lehetséges, hogy hazai kiskamaszok hazai környezetben játszanák szívesebben. A címen is lehetne gondolkodni. Pontosabb, bár kevésbé izgalmas cím lenne „A titkos tükör”. A távoli helyszín és a távoli kor megtartása finomító és felszabadító távolítást biztosít, a közeli – esetleg lakótelepi – „élet” ábrázolásának lehetősége pedig nekivadult kabaréjelenetre csábíthat. A döntés a csoporton múlik. Dedinszky Zsófi ajánlata a legjobb bohóctréfák stílusát idézi.

Szereplők

Feleség
Férj
Mama
Papa

1. jelenet

Feleség, Férj

FELESÉG (*kedvesen*) Férjecském! Uracskám! Vár a munka! Ideje indulnod!

FÉRJ (*fel sem néz*) Hogy mondod, édesem, nem figyeltem éppen.

A Férj a következőkre egyáltalán nem reagál, csak tesz-vesz magában, így a következő szöveg monológként hangzik el

FELESÉG Neked aztán beszélhet az ember napestig. Annyi csak, mint a falra hányt borsó! Fát is hasogatnának a hátadon, azt se vennéd észre, csak várjon itthon minden este a jó kis pörkölt, meg legyen tiszta ruhád! Hát én nem fogok többet főzni-mosni rád, nem én! Fogadj fel cselédet, vagy mosson rád a szomszédasszony, bánom is én! Sose figyelsz rám, sose kérded, mi bajom. Sirba viszel ezzel a nemtörődomséggel, meglásd! (*Vált*) Kedvesem, hisz olyan szépen megvoltunk mi régen. Tudom, hogy nem mindig vagyok bölcs és csöndes, de hű és szerető asszonykád vagyok. Bárcsak úgy néznél rám, mint régen! Vagy emlékszel, milyen jókat beszélgettünk annak idején? Most meg itt hagysz naphosszat a

mamával és a papával. Nem mondhatom, hogy fel-emelő társaság. Ó, rád aztán kár minden szó! Hogy bosszantasz ezzel a hallgatással! (*Csend*) Mindjárt hozzád vágok valamit, arra majd felfigyelsz! Minek is próbállak győzködni nap mint nap? A legtöbb, amit ki tudok csikarni belőled az, hogy (*esetleg a férjjel egyszerre:*) “Hogy mondod édesem, nem figyeltem éppen.” Jó, jó, megyek, elkészítem az elemóziádat, tudom, ez a legfontosabb. (*Kimegy*)

2. jelenet

Férj

A Férj – felesége távoztáról meggyőződve – lecsapja az újságot és a ládához rohan, amiből egy díszes kékítükröt vesz elő.

Némajáték: a tükörbe nézve a Férj vicces grimaszokat vág, amiket egyre harsányabb nevetéssel reagál le. A következő szövegrészt tetszés szerinti némajátékok szakíthatják meg

FÉRJ Aki ezt kitalálta! Nahát! Elég egy üveglapot bekenni valamivel, hogy aztán ilyen mókás képek jelenjenek meg rajta! Bizony mondom, bámulatos! Mióta megvásároltam ezt a csodás kis tárgyat, sokkal boldogabban élek. Elég csak reggel bepillantanom pár percre, s már móka, kacagás az egész napom. Ha fintorgok, ő is azt teszi, ha nyelvet öltök, utánoz. Alig bírok elszakadni tőle. Pedig hogy sajnáltam rá azt a rengeteg pénzt! Most látom csak, mennyire megérte. Táthatnák a szájukat az irigyek – ha megmutatnám nekik... De inkább nem büszkélkedek vele, még szemet vetne rá valaki, s megfosztana legdrágább kincsemtől. Akkor inkább rejtse el a láda, s legyen az én titkom örökre. Csak egy valami nem hagy nyugodni: úgy rémlik, ezt a képet láttam már valahol. Eh, balgaság! Talán csak túl közel került hozzám ez a tréfás fickó. Nem emlékszem, hogy valaha ilyen jól éreztem volna magamat. Ő az igazi társ: ő boldoggá tesz engem, amikor csak akarom, s ehhez még udvarolnom sem kell neki. Remek, pompás! (*Aggódva körülnéz*) A feleségemnek sem szabad rájönnie. Tőle igazából nem sajnálnám, de félek, hogy babonaságot sejtene a dolog mögött, megijedne és idecsődítené a szomszédasszonyt, vagy szalajtana a vajákosért! Na jó, egy kicsit attól is tartok, hogy az én kedves, együgyű asszonyom ki se engedné a kezei közül ezt a drága csecsebecsét. (*Ismét a tükörbe feledkezik*) Ez az arcél, ez az ajak: ó be csodás!

A Feleség az utolsó mondat alatt egy elemőzsiás csomaggal belép a szobába, de a Férj nem veszi észre. A Feleség elbújik, s a következő szavakat kihallgatja

FÉRJ *(a tükörhöz)* Kedves, drága kincsem, sajnos, el kell mennem. De hidd el, egész nap rád fogok gondolni, a te vidám kis fintoraidra. Ne szomorkodj, este talán tudok időt keríteni, hogy titokban megint együtt játszassunk egy kicsit. Egy utolsó grimaszt még, *(grimaszol és nevet)* – és most megyek.

A tükröt visszateszi a ládába, de nem lakatolja le azt, majd elviharzik

3. jelenet

Feleség

FELESÉG *(előbújik rejtekéből, a hallottak hatása alatt, egészen megtörtén)* Miért nem nyílik meg most a föld alattam? Miért kell még tovább élnem, hogy ezt megláttam? A férjemnek, az én egyetlen drágámnak... szeretője van! Az ő képmását becézte, simogatta énhelyettem. Ez hát hidegsége oka! Ó, bár ne kellett volna erre rájőnnöm, maradtam volna inkább tudatlanságban, vagy haltam volna meg abban a minutumban! Jaj, most már értek mindent. Hozzá siet reggel, tőle jön meg este, de biztos nem szereti, nem szeretheti, hiszen a szíve nálam van! Vagy mégsem? Jaj, hogy negédeskedett: „Egy utolsó grimaszt, te drága.” Ha be meri tenni ide a lábát az a gyöngytyúk, hát az biztos, hogy kikaparom a szemét, és vak tyúkként távozik! Milyen lehet?... Vajon szebb, mint én? De hisz nyitva a láda! Most – szembe nézhetek vele! *(Vadul kutatni kezd a ládában)* Hol az a kép? Hol az a képed? Félsz? Érzed a veszted? Megvan! No, hadd lássam! *(Belenéz a tükörbe. Csönd.)* Na, ezt sose hittem volna! Egy ilyen szegényes nő, egy díszrámába rakva! Semmi báj, semmi kellem. *(Újra megnézi)* Még csak nem is különleges! Helyettem ez a kis veréb, hát ez érthetetlen. De nézd csak: mozog a képecske! Beszél. De néma! Mintha lángoló szemekkel engem szidna, s fitymálva engem méregetne. *(Nyelvet nyújt a tükörbeli kép-másra)* Hogy mered? Még neked áll feljebb, te férjrabló! Vitt volna el a tífusz, estél volna bele egy megszegődörbe, te aljas nőszemély! *(Dühösen leteszi a tükröt, sírni kezd)* Ki segít most nekem? Mit kell mostan tenni? *(Patetikusan)* Előttem a döntés: lenni vagy nem lenni? *(Fölordít)* Mama!

4. jelenet

Mama, Feleség

A lánya ordítására – korához képest igyekezve – berohan a szobába

MAMA Mi van, édes lányom?! Tán a hajad tépik? Mi nek visítasz, mint egy veszekedett vércse? Hát erre neveltelek? Viselkedjél szépen, ahogy egy úrinőhöz illik!

FELESÉG Mama, ne oktasson!

MAMA De hiszen épp azért vagyok az anyád! Majd te is megérted, ha gyermeked lesz. A szülő feladata soha nem ér véget, még akkor sem, ha a gyerek már komoly, férjes asszony. Na, nem mintha nálad komolyságról beszélhetnénk...

FELESÉG Ne kezdje a fejmosást, mama, – tragédia van! Megcsal az én drága uracskám, egyetlenem. Segítsen hát, kérem, most van igazán szükségem magára! Kire számíthatnék, ha nem az anyámra! *(Csönd)*

MAMA *(próbálkozik)* Minden nő életében eljön az az időszak, amikor úgy érzi, már nem elég jó, nem felel meg férjének. Hidd el, én is átéltem ezt a válságot! De nagyon egyszerű a megoldás, járj társaságba, mozogj sokat, hiszen tudod: ép testben ép lélek!

FELESÉG *(a Mama elé dugja a tükröt, a párbeszéd alatt esetleg adogathatják egymásnak)* Maga szerint ez egy értékrendi válság? Mert szerintem inkább ez egy utolsó kis cccc... cafka.

MAMA Édes lányom, *(elveszi a tükröt)* – ez egy szikadt öregasszony!

FELESÉG Ugye, mama? Rémes! És ez a nő a riválisom!

MAMA Nem tudom elhinni. Sületlenségeket beszélsz. Biztos valami régi ismerőse, vagy fogadott... mamája.

FELESÉG Csókolta, dicsérte, arcélét csodálta!

MAMA Biztos csak a pénzéért van vele, – de mocskos ez a világ, édes istenem!

FELESÉG Mama! Fékezze a nyelvét, az én férjem nem olyan. Biztos kényszerből, becsületből... De jaj, akkor miért kacagott olyan boldogan vele?

MAMA Ez a ráncos szipirtyó!

FELESÉG Azért ne túlozzunk, sajnos, nem is olyan öreg.

MAMA Ez? Van vagy hetven éves! Rongyokban jár, harákol és nehezen szedi a levegőt.

FELESÉG Mama! Nem tud megvigasztalni. Az életben biztos szebb, hisz érte hanyagol el, vele érzi jól magát, nem velem.

MAMA Vak lehet, vagy hülye akkor, a te urad, édes lányom! De hopp! – kitaláltam valamit!

FELESÉG Mondja, ne kíméljen! Lépjek-e vagy tőrjek némán, s gyötörjön a szégyen?

MAMA Állítsd választás elé: te – vagy az a némbel!

FELESÉG *(gúnyosan)* Nagyszerű terv, édes mama. *(Hisztisen)* Majd bolond lesz mellettem dönteni. Hisz én veszekszem vele reggel, én matatok a ládá-

jában, engem lát piszkos itthoni ruhában. Ostoba lenne, ha velem maradna egy ilyen kérdés után! Inkább hallgatók. Szenvedek némán. Vagy megbeszéltem ezt vele, higgadtan, bölcsen. Semmi értelme lerohanni, abból csak baj származhat.

MAMA Ettől félsz hát, lányom? Mondd: meg szokott ütni? Üsd vissza a sodrófával, vagy ha nem megy, szólj apádnak! Megvédünk mi, édes lelkem.

FELESÉG Félreértett, mama, szó sincs ilyesmiről...

MAMA Ne védekezz, nem a tiéd a szégyen, hanem azé a vademberé! Na, szólok apádnak. Ez nem maradhat így!

FELESÉG Hallgasson mama, ne gyötörjön a sületlenségeivel!

MAMA Súlyosabb a baj, mint hittem! Milyen vadul véded! Súlyos... No, de erre van a szülő: hogy segítsen, ha tud. Nem fogom tétlenül végignézni, hogyan teszi tönkre a lányomat ez a... az a... *(felordít)* Papa, papa!

5. jelenet

Papa, Mama, Feleség

PAPA *(bejön)* Mi van már? Egy perc nyugta sem lehet az embernek? Már azt hittem, disznóölés van, de látom, hogy megint csak a feleségem. Fellármázza az egész házat!

MAMA Fogja be a száját, maga háklis vénember! Ezt nézze! *(Odatartja Papa elé a tükröt)* Ilyen szeretőt tart a maga imádott veje! Egy ilyen emberhez kényszerítette a lányát maga, egy ilyennel iszogat maga! És még veri is! *(Az öreg csodálkozására)* Nem maga! Csak a... *(vált)* Csináljon már valamit, elvégre maga a férfi a háznál! Most legyen nagy legény, ne amikor velem pöröl!

PAPA Mi van? Ki ez? Megőrült a feleségem? Hisz ez egy rút öregember, ráncos, beesett arcú, ősz szakállú!

MAMA *(visszaveszi a tükröt, belenéz)* Megbolondult az én férjem! A vak is látja, hogy ez egy fehérszemély! Nem éppen fiatal, az már igaz, de asszony ez, nem férfi! Hogy lenne a vejünk szeretője egy öregember, ezt mondja meg! Jaj, egy félkolompossal vert meg a Jóisten!

PAPA Látom, amit látok!

MAMA Hát még ellenkezik? Lenne csak más férfi is a háznál, akkor látnám magát, amikor a hátam közepét!

PAPA Mit akarsz?

MAMA Hallgasson, és segítsen a lányának! Védje meg őt, ha megpróbálja megütni az a hétpróbás gazember! *(Győzelemittasan)* Elűzzük a galádót, ledobjuk a láncainkat! Jól szóltam?

PAPA *(megfélemlítve)* Minden úgy lesz drágám, ahogy te kívánod. *(Félre)* Jobb a békesség, inkább elhallgatom, hogy én férfiarcot láttam azon a képecskén.

MAMA *(fegyverkezik, tárgyakat készít elő)* Na, ez jó lesz!

FELESÉG Mama, papa! Kérlek! Jobb azért ezt megbeszélni. Nem minthogyha félnék, de hús és vér a férfi. Megezik az ilyen. *(Szípig)* De a szép szótól talán jobb belátásra tér...

MAMA Hát nincs benned egy csöppnyi önérzet sem? Hát ennyire tartod a női nemet? Nem! Nem, édes lányom, bűnhődnie kell tetteért! Nincs ezen már mit megbeszélni: íme, itt a bizonyosság a kezünkben. Újra meg újra megteszi veled, ha most nem állsz a sarkadra! Meg fog fizetni ezért, meg ám! Látom már! Azt merre ezt veled, mert ilyen kis mimózávirág vagy!

FELESÉG *(közbevág)* Nem gyáva vagyok, mama, hanem szeretem őt!

Kívülről zörej hallatszik: a Férj váratlanul hazaérkezett. A szobában pánik tör ki: elbújjanak vagy sem? A Feleség mindenesetre visszateszi a tükröt a ládába

MAMA Jön! Álljunk most elé!

PAPA *(már bújjik)* Inkább hallgassuk ki, és szerezzünk bizonyosságot!

MAMA *(nem akar bújni)* Magának aztán jól az inába szállt a bátorsága! Nincs már mit bizonygatni, lépünk kell.

FELESÉG *(szintén bújjik)* Én se merném még most...

MAMA Meg vagyok én áldva veletek, de legyen! Majd én a szemébe nézek!

6. jelenet

Férj, Papa, Feleség, Mama

A Férj belép a szobába, mikor az utolsó pillanatban a Mama is elbújik. A Férj a ládához megy, felnyitja és előveszi a tükröt, az elbújtakat nem veszi észre

FÉRJ Ó, hála az égnek, hogy még idejében hazaértem, és senki sem fedezett fel téged! Hogy aggódtam! Mindig az a buta a sietség. Azért hagytam nyitva a ládát. Még szerencse, hogy semmi baj nem lett belőle. *(Grimaszol, nevet)* Jaj, de mókás vagy! Egy percre még veled maradok.

PAPA Egek ura! Egy öregembert becéz. Köpni-nyelni sem tudok! Én ilyet még nem láttam, pedig megéltem már sok mindent!

FELESÉG *(szomorúan)* Már nem kételkedhetek...

MAMA Hogy bolondíthatta így el az a vén tyúk?

FÉRJ Még egy ilyen fintort! – jaj, de remek, de jó!

MAMA Elég legyen ebből, ez már túrhetetlen!

PAPA Én sem bírom tovább ezt az édelgést, fölfordul a gyomrom!

Mindhárman előlépnek rejtekükből

7. jelenet

előbbieik

MAMA Csirkefogó!

PAPA Szégyentelen!

MAMA Megcsalod a lányunkat, ezt az illatos tubarózsát, te aljas széltoló! (*Hadonászik a tükörrel*) Ennek teszed a szépet? Ezért rohansz fejvesztve haza?

PAPA Hát jobb ez, szebb ez, mint a mi lányunk? Felelj!

FELESÉG Hogyan tehetted ezt? Nincsen benned jóérzés? Mért nem szóltál róla? De megállj csak, most a sarkamra állok...

PAPA Jól mondd, édes lányom!

MAMA Adj neki!

FELESÉG Csönd legyen! Dönts hát, drága uram: ki maradjon veled. Én – vagy ő?

FÉRJ Nem úgy van az, édes, félreértesz mindent...

MAMA (*a feleséghez*) Ne higgy neki, lódit.

PAPA Taktikázni próbál.

MAMA Hazudik, hazudik, hazudik, hazudik...

FÉRJ (*nem törődik a közbeszólásokkal*) Ez nem a szeretőm képe...

FELESÉG (*hisztérikusan*) Persze, nem a szeretődé, hanem az egyetlen szerelmedé! Nincs mit magyaráznod, menj el, legyél vele! Nem kell többé a képe, nesze, nesze, nesze! (*Valamihez többször hozzávágja és ezzel darabokra töri a tükört*)

FÉRJ Mit tettél! Nem lehet... (*Illesztgeti a szilánkokat*)

FELESÉG (*győztesen*) Még te próbáltad tagadni! A vak is látja, hogy szenvedsz, pedig csak a képét törtem össze!

PAPA Szánalmas!

MAMA Nyámnyila!

FÉRJ Senki nem ért semmit. Figyeljenek ide. Amit tönkretettél, azt úgy hívják: tükör! Ritka, drága jószág, ezért tör le ennyire a pusztulása.

FELESÉG Mert én nem vagyok már ritka, nem vagyok már drága neked.

FÉRJ Épp most magyaráznám...

A Férj a nagyobb nyomaték kedvéért megragadja felesége két vállát és a szemébe néz. Hirtelen elnémul

PAPA Hát ezekkel mi lett?

FÉRJ Hinni alig tudom: a szemedbe nézek, s meglátom – itt! – a tükör adta képet! Ezért fizettem annyit, ezért titkolóztam folyton? Enyém a legnagyobb kincs, ingyen, hiszen a szemedben hordod! Most már nem engedlek, veled leszek, amíg világ a világ! Drága kis feleségem! (*Megöleli*)

MAMA Nem tudom, mi lelte, de úgy tűnik, mi győztünk. Menjünk hát el, papa, ne zavarjuk őket!

PAPA Azt hiszi a balga, hogy lányunk és a képmás egy és ugyanaz! A fene sem érti meg ezeket a fiatalokat. Nem a mi világunk ez már, mama! De tisse kő, éljenek boldogan ezek a bohó gyerekek, amíg meg nem halnak!

VÉGE

Kondorosy Szabolcs

A pap meg a kántor

lengyel népmese alapján

Kondorosy Szabolcs az ELTE dráma-programjának hallgatója. Több éves tanítási gyakorlattal rendelkezik, s némi színjátszó tapasztalattal is. Választása azt mutatja, hogy tud valami megtaníthatatlant is az életről. Keserű mesebohózatát jó mozgású fiúkkal lehetne elsősorban megcsinálni. De maszkok alkalmazásával bármilyen összetételű csoport be tudja mutatni. Mindenképpen tanácsos lesz azonban elkészíteni már kezdéskor a Gazdaasszony azonos nagyságú és legalább megközelítő súlyú bábuváltozatát, hogy igazibb legyen a játék.

Az meg aztán nem lebecsülendő nevelői feladat, hogy a csoport a próbákon – próbák után pedig akár a mindenkori közönséggel együtt – melázzon el az azon, merre tarthat a világ, ha egyszer eljő a „kántorok” ideje...

Szereplők

Gazdaasszony
Pap
Kántorné